

سنجش چندبعدی احساس آنومی در بین جوانان

تاریخ دریافت:	۸۹/۱۱/۶	حمدا.. نادری ^۱
تاریخ پذیرش:	۸۹/۱۲/۲۵	دکتر محمدعلی جاهد ^۲
		نسرین خدابخشی هفشجانی ^۳

چکیده

آنومی به عنوان یکی از مسایل اجتماعی قلمداد می شود که طی آن، فرد دچار احساس بی هنجاری شده و اغتشاش، گسستگی و فقدان اجماع در بین فرد و جامعه را باعث می شود. احساس گمگشتگی، ناامیدی، نگرش به آینده، اختلال در فرهنگ مصرفی و انتظام اجتماعی عامل پدیداری آنومی در سطوح مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در جامعه بوده و محرک قوی در جهت ناکارآمد کردن نهادهای اجتماعی و سپس آلوده شدن بافت جامعه و در معرض فروپاشی قرار گرفتن پیکره ساختاربندی جامعه می شود.

پژوهش حاضر از نوع پیمایشی - همبستگی و به لحاظ زمانی از نوع مقطعی بوده و از تکنیک پرس و جوی کتبی یا پرسشنامه برای گردآوری داده ها با حجم نمونه آماری ۳۹۴ نفر با بهره گیری از شیوه نمونه گیری مطابق متناسب در بین جوانان ۱۵- ۲۹ ساله طی سال ۸۸-۸۹ در سطح شهر اردبیل استفاده شده است.

نتایج آزمون های آماری مبین رابطه معنادار بین نگرش به آینده، عزت نفس، گمگشتگی فرهنگی، احساس نابرابری، پابندی دینی، گسیختگی خانواده و روابط نامناسب اجتماعی به عنوان متغیرهای مستقل و آنومی به عنوان متغیر وابسته تحقیق می باشد.

نتایج برآورد مدل رگرسیونی در نرم افزار لیزرل ۸/۵، نگرش منفی به آینده را دارای بیشترین قدرت تبیین و اثرگذاری روی واریانس های آنومی و گسیختگی خانوادگی را دارای پایین ترین تاثیر در

۱- کارشناس ارشد پژوهش اجتماعی
Email:hnaderi2001@yahoo.com

۲- دکترای حقوق جزا و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اردبیل
۳- کارشناس ارشد مدیریت و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی خلخال
www.SID.ir

Archive of SID

وضعیت آنومی جوانان نشان می دهد. همچنین از بین سطوح آنومی، موجودیت شدید زمینه های آنومی فرهنگی دارای بیشترین میزان و آنومی اقتصادی دارای کمترین میزان در بین جوانان ارزیابی شده است.

واژه های کلیدی:

آنومی^۱، آنومی اجتماعی^۲، آنومی اقتصادی^۳، آنومی سیاسی^۴، آنومی فرهنگی^۵، جوانان^۶

-
- 1- Anomie
  - 2- Social Anomie
  - 3- Economic Anomie
  - 4- Political Anomie
  - 5- Cultural Anomie
  - 6- Youth

همزمان با توسعه روند جهانی شدن و قابلیت ادغام پذیری مرزهای جغرافیایی، اقتصادی و فرهنگی و با اوج فناوری های نوین ارتباطاتی و اطلاعاتی، مسایل پیچیده و چالش آفرین جوانان در کنار مسایلی نظیر بیکاری، فقر، افزایش رقابت برای یافتن فرصت های شغلی، بلاتکلیفی و تردید در مورد آینده، بی اعتمادی، سردرگمی و... امکان تصمیم گیری های مناسب را از سوی جوانان تحت تاثیر قرار داده است (شیانی و محمدی، ۱۳۸۶: ۱۲).

با شتاب گرفتن چنین دگرگونی هایی، آنومی به عنوان یک مسأله اجتماعی برخاسته از تحولاتی که فرصت هنجاری شدن و انطباق با شرایط جدید را محدود کرده و سپس ضعف در حاکمیت هنجارها و تعارض بین آنها باعث ایجاد هنجارهای مبهم و عدم التزام به قواعد اخلاقی و اجتماعی شده است (نادری و همکاران، ۱۳۸۸: ۱) و به همین دلیل است که، وضعیت آنومیک به عنوان بیماری جامعه مدرن، نه تنها درمانی روشن نیافته، بلکه به دوران پسامدرن نیز با چهره و رنگ دیگری انتقال یافته است (رجب زاده و کوثری، ۱۳۸۲: ۳۲۰).

واقعیت های اجتماعی شامل سردرگمی جوانان و تمایل به استفاده از انواع مخدرها، احساس گمگشتگی، ناامیدی و سطح نگرش به آینده مخصوصاً ازدواج، تهیه مسکن و اشتغال (مرجایی، ۱۳۸۳)، مطلوبیت مساله دار فرهنگ مصرفی اینترنت و ماهواره و خطوط جدید تلفن (ایرانسل، اعتباری و...) و ورود غیرمتعارف آن در سطح جامعه، دسترسی سریع و آسان به برنامه های شبکه ای و سی دی های حاوی برنامه های مستهجن، بیکاری، آشوب های ذهنی در بین طبقات محروم جامعه، امنیت شغلی، بی تفاوتی در ابعاد مختلف به همراه انزوای سیاسی برخی از افراد، بیگانگی، سطح آگاهی نسبت به فرایندهای اجتماعی و تعهد اجتماعی، تزلزل در توجه به مسایل اجتماعی در برابر فضا سازی بین المللی (نادری، ۱۳۸۳) اختلال در انتظام اجتماعی و آماده سازی جامعه برای ظهور زمینه های ناهنجاری را فراهم نموده و عامل پدیداری آنومی در سطوح مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در جامعه شده است.

بنابراین مطالعه نموده های چند وجهی آنومی در سطح شهر و تحلیل چند بعدی این

پدیده به ظاهر نوظهور می تواند پارامترهای اثرگذار و محرک های مرتبط با شدت آنومی را روشن کرده و بسترهای مهندسی اجتماعی و معماری اصولی را برای بخش های مختلف جامعه فراهم کند.

پیشینه های تجربی و چارچوب نظری

مطالعه انجام گرفته توسط فرامرز رفیع پور (۱۳۷۸) با عنوان آنومی یا آشفتگی اجتماعی در شهر تهران نشانگر ارتباط معنادار ارزیابی ذهنی از وضعیت اقتصادی، امید به آینده، اعتماد اجتماعی و کاهش ملاحظات اجتماعی با میزان آنومی بوده است. جعفر سخاوت (۱۳۸۱) نیز با انجام مطالعه ای در سه شهر خرم آباد، بروجرد و نورآباد با عنوان بررسی عوامل موثر بر ناهنجاری های رفتاری دانش آموزان استان لرستان به وجود رابطه بین ناهنجاری های رفتاری با برخی از ویژگی های فردی نظیر وضعیت تحصیلی، جنسیت و برخی ویژگی های خانواده دانش آموزان و عزت نفس، میزان پیوستگی دانش آموز با والدین، تصور از خود، آرمان شغلی، تصور از نظم مدرسه اشاره کرده است. مرجایی (۱۳۸۳) آنومی را که در بین جوانان تهرانی و در سه بعد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مورد مطالعه قرار داده، و به این نتیجه دست پیدا کرده است که، با افزایش میزان آنومی اقتصادی، آنومی اجتماعی و سپس آنومی سیاسی نیز افزایش می یابد. شیبانی و محمدی (۱۳۸۶) با تحلیل جامعه شناختی احساس آنومی اقتصادی در میان جوانان از اثرگذاری تغییرات اجتماعی در زایش بحران ها و مسایل اجتماعی جدید یاد کرده اند نتایج حاصله نشان از ارتباط قوی بین احساس آنومی اقتصادی و عوامل خانوادگی، نگرش ها و حالات سردرگمی، بدبینی، بی اعتمادی و عوامل فردی دارد. در کنار پیشینه های تجربی انجام شده در خصوص آنومی و ابعاد آن تحلیل نابسامانی های اجتماعی و از هم پاشیدگی هنجارها در گرو تحلیل نظری آنومی از دیدگاه های مختلف بر تبیین موضوعی کمک خواهد کرد.

نظریه آنومی دورکهایم یکی از مهمترین نظریه های جامعه شناسی گذررفتاری و انواع صور ناهنجاری های اجتماعی است که آنومی را در معنای بی سازمانی، اختلال، اغتشاش، گسستگی، بی هنجاری در نظام جمعی در نظر گرفته است. اندیشمند فرانسوی

آنومی را در کتاب خودکشی معادل واژه فرانسوی *Dereglement* قرار داده و از آن در مفهوم عدم التزام به قواعد اخلاقی استفاده کرده است. دورکهایم به عنوان یکی از پیشگامان علم جامعه شناسی و از سرآمدان روش اصالت واقعیت اجتماعی با استفاده از روش تجربی به مطالعه انحراف و بی هنجاری اجتماعی پرداخته است. در دیدگاه دورکهایم، آنومی به مفهوم فقدان اجماع درباره اهداف اجتماعی و انتظارات جمعی و آنچه جامعه به عنوان قواعد و الگوهای عمل برای اعضای خود متصور شده است، به کار رفته است (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۵۵-۵۲).

در این دیدگاه، زمانی شرایط آنومیک در یک جامعه ایجاد می شود که قواعد رفتاری از بین رفته یا در اثر تغییرات سریع اجتماعی یا بحران های اجتماعی مثل جنگ، قحطی و تورم به خوبی عمل نمی کند، یک چنین جامعه ای ناتوان از کنترل آرزوها و تقاضاهای افراد است (سیگل، ۲۰۰۱: ۲۰۱) که در سایه چنین دگرگونی های نهادی و فرهنگی ناشی از ظهور مدرنیزاسیون، نظارت اجتماعی سنتی اثراتش را از دست داده و اغتشاش در هنجارها را به وجود می آورد (گالن و همکاران، ۲۰۰۴: ۴۱۱).

در دیدگاه نظری دورکهایم، واقعیت شناخته شده ای مطرح می شود که در آن بحران های اقتصادی بر تمایل افراد به خودکشی اثر تشدید کننده ای دارند به نظر وی، بحران ها هستند که آنومی را به وجود می آورند اگرچه بحران های صنعتی و مالی باعث افزایش خودکشی می شوند ولی نمی توان این نتیجه را گرفت که این افزایش به سبب فزونی فقری است که از بحران ها ناشی شده است چرا که بحران های حاصل از رفاه نیز به افزایش خودکشی می انجامد (دورکهایم، ۱۳۷۸: ۲۹۰-۲۸۴).

به تعبیری در حالت بحران، نظم و ترتیب طبقاتی بر هم خورده و فقر غیرقابل تحمل در اثر تغییر شرایط زندگی، دامنه نیازها و سلسله مراتب آرزوهای افراد نیز تحت تاثیر قرار داده و سپس تجدید نظر در هنجارهای سنتی توسط افراد صورت می پذیرد و از هم پاشیدگی در فرآیند رضایتمندی افراد نیز تخطی یا انحراف از هنجارهای اجتماعی را باعث می شود (همان، ۳۰۱).

با این توضیحات معلوم می شود که، دورکهایم دگرگونی های سریع در جامعه را به عنوان علت آنومی مطرح می کند از نظر او هر گونه تحریک سریع در ساختار

Archive of SID

اجتماعی که به از هم پاشیدگی شبکه‌ها بیانجامد، احتمال وقوع آنومی را قوت می‌بخشد (معیدفر، ۱۳۸۵: ۱۸۷).

رشد سریع اقتصادی ..... ثروت ناگهانی ..... فقر غیر قابل تحمل ..... آرزوهای بی حد و مرز

فروپاشی هنجارهای سنتی ..... نارضایتی اجتماعی ..... انحراف / آنومی (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۱۹).

همچنین دورکهایم در تحلیل ساختاری خود به نقش انسجام اجتماعی در آنومی اشاره کرده و پیوستگی اجتماعی افراد یک گروه با همدیگر و انسجام سیستمی میان گروه‌های اجتماعی مختلف در کل جامعه را در این زمینه مهم عنوان کرده است. او برخلاف اثبات گرایان قبلی به شیوه‌های فردگرا و یا زیستی متوسل نشده و عمدتاً کانون توجه خود را تغییر ساخت اجتماعی از حالت انسجام مکانیکی به انسجام ارگانیکی قرار می‌دهد و بر این عقیده است که هر چند کج رفتاری در تمام جوامع اتفاق می‌افتد ولی شکل مدرن آن خاص جوامع مدرن با انسجام ارگانیکی است که به شکل آنومی به عنوان یک بیماری مدرن ظاهر می‌شود (ممتاز، ۱۳۸۱: ۵۲-۵۱).

رابرت مرتن دومین شخصیتی است که تحت تاثیر دورکهایم از مفهوم آنومی بهره زیادی برده است مرتن در بین سه عاملی که در نظریه دورکهایم به طور محدود و پنهانی مطرح شده بود تمییز گذاشت و آنها را آشکار کرد:

اول اهداف فرهنگی یا خواست‌ها و اشتیاق‌هایی که فرهنگ جامعه به اعضاء خود آموخته است.

دوم قواعد رفتار اجتماعی که وسایل مشروع برای نیل به هدف‌های فرهنگی را معین ساخته و افراد جامعه را مکلف می‌سازد تا برای رسیدن به هدف‌ها راه‌هایی را دنبال کنند و از وسایلی بهره بگیرند که قواعد رفتار اجتماعی معین کرده است.

سوم توزیع واقعی وسایل و فرصت‌ها برای به دست آوردن هدف‌های فرهنگی به شیوه‌ای مشروع و همساز با قواعد اجتماعی است که مرتن از آن با نام وسایل نهادی شده یاد می‌کند.

از نظر مرتن احساس واقعی سرخوردگی، درماندگی، بی‌عدالتی به تنهایی از هیچ‌یک

از این عوامل بر نمی خیزد بلکه از روابط خاص میان آنها پدید می آید (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۶۲).

به نظر مرتن یک جامعه یا نظام اجتماعی می تواند در حالت سوء یکپارچگی قرار بگیرد که در چنین شرایطی تعادل ساختاری در معرض تهدید قرار می گیرد و بر وسایل نهادی شده کمتر از اهداف نهادی شده تاکید می شود. از نظر وی، این سوء یکپارچگی که حدی از عدم تعادل ساختاری است و ناشی از عدم تاکید بر هنجارها و مقررات و یا وسایل نهادی شده به اندازه تاکید بر اهداف نهادی شده است، می تواند باعث سستی و ضعف روزافزون هنجارها و مقررات شود و روند سوء یکپارچگی را تشدید کند (معیدفر، ۱۳۸۵: ۴۱-۴۰).

رابرت مرتن با استفاده از دیدگاه فشار هدف ابتدایی خود را کشف این مسأله می داند که چگونه بعضی ساختارهای اجتماعی فشار مشخصی روی پاسخ های معین در جامعه برای درگیر شدن در اعمال ناهمنوایانه بیش از اعمال همنوایانه اعمال می کنند که در این صورت ما باید انتظار داشته باشیم که نرخ بالایی از رفتار انحرافی در این گروه ها پیدا کنیم، نه به خاطر اینکه انسان از گرایش های مختلف زیستی ترکیب شده است بلکه به خاطر اینکه انسان ها به صورت معمول به موقعیت های اجتماعی که خودشان را در آن پیدا می کنند، پاسخ می دهند. مرتن با ارایه دیدگاه اصلی خودش در قالب نظریه فشار از فرصت های مشروع افتراقی یاد کرده و آن را در پارادایم اثبات گرا مورد کاوش قرار داده است. به نظر مرتن این جامعه است که فرد را به سمت رفتارهای انحرافی سوق می دهد در این دیدگاه، کج رفتاری حاصل فشار ساختارهای اجتماعی خاصی است که افراد را به کج رفتار شدن مجبور می کند تضاد و نبود تعادل بین اهداف و شیوه های نهادی شده مورد قبول افراد جامعه فرصت های نابرابری را در جامعه پدید می آورد (مرتن، ۱۹۶۸: ۲۴۴-۲۴۳).

همین عدم تعادل ساختی موجب بی اهمیت شدن مقررات شده و زمینه برای نیل به هدف موفقیت به هر وسیله ممکن به اجراء در می آید که حالت افراطی چنین وضعیتی به طور منطقی بی قانونی و رهایی کامل فرد از قیدوبند هنجارها و فردیت است (معیدفر، ۱۳۸۵:

Archive of SID

ویلیام گود با کمک گرفتن از مفهوم آنومی و تعمیم آن به نهاد خانواده به عنوان مهمترین آژانس اجتماعی کننده، ساختار خانواده، سازمان و انگاره های آن را کلیدی برای شناخت شخصیت و رفتار فرد پرورش یافته در آن تلقی می کند و هر گونه نابسامانی و بی سازمانی در این نهاد و ساختار آن را در بروز توسعه و تکوین شخصیت بزهکار و کجرو دخیل می داند. فقدان انجام وظایف و نقش های محوله در محیط خانواده عامل گسیختگی شده و از هم پاشیدگی اعضای آن خانواده را باعث می شود (گود، ۱۳۵۲: ۲۴۸-۲۴۹).

شاو و مک گی با اشاره به اهمیت بی سازمانی اجتماعی، شرایط شهری را عامل ظهور جرم عنوان می کنند از این نظر، در نواحی نابسامانی که نشانه های آن میزان بالای بیکاری، میزان بالای ترک تحصیل، سطح پایین درآمد و تعداد زیاد خانواده های تک والدی می باشد، چنانچه یکی از نهادهای کنترل اجتماعی مثل خانواده از هم بپاشد و نتواند کارکردهایش را به نحو احسن انجام دهد در این شرایط رفتارهای ضد اجتماعی افزایش پیدا می کند (کاستللو و وول، ۱۹۹۹: ۱۹۳).

ادوین ساترلند تحت تاثیر نظریات شاو و مک گی عنوان می کند رفتارهای انحرافی مانند سایر رفتارهای اجتماعی از طریق همنشینی و پیوستگی با دیگران آموخته می شود. به نظر ساترلند کج رفتاری یادگرفتنی بوده و ارثی یا محصول بهره هوشی پایین نیست، در تعامل با دیگران آموخته می شود، در درونگروه ها آموخته می شود و تاثیر رسانه های جمعی در مرحله بعدی قرار می گیرند، تفاوت به لحاظ فراوانی، شدت، دوام، سن افراد و تاثیرپذیری افراد در ایام کودکی و جوانی در این امر مهم هستند (صدیق سروستانی، ۱۳۸۳: ۱۶).

به نظر ساترلند جرم مرتبط با تفاوت ارتباطات است و علت گسترش ناهنجاری ها بر اثر اشاعه خرده فرهنگ های خلافکار است یعنی در جامعه ای که دارای خرده فرهنگ های گوناگون است برخی محیط های اجتماعی معمولاً مشوق فعالیت های غیرقانونی هستند و افراد در این محیط ها از طریق ارتباط با دیگران که حامل هنجارهای تبهکارانه هستند، بزهکار یا تبهکار می شوند. از نظر ساترلند فعالیت های غیرقانونی تا حدودی همانند فعالیت های قانونی فراگرفته می شود به عنوان وسیله ای برای همان نیازها

و ارزش های عام به کار می روند (گیدنز، ۱۳۸۱: ۱۵۹).

هارلوک منشاء آنومی را در محیط خانواده جستجو کرده و نحوه تربیت، شیوه جامعه پذیری و کیفیت رشد شخصیت فرد را در این زمینه مورد توجه قرار داده است. از نقطه نظر هارلوک، احساس امنیت و آرامش روحی، وجود فضاهای عاطفی در کنار تکیه گاه های روحی و روانی افراد می تواند فرد یا افراد را از هر گونه تحریف روحی و روانی باز دارند. هارلوک معتقد است ظهور رفتارهای ناسالم، نابهنجار و به تعبیری اعمال ضد اجتماعی به فضای آلوده رشد شخصیت یعنی خانواده بر می گردد (هارلوک، ۱۹۷۴: ۳۵۲).

تروایس هیرشی به عنوان پایه گذار نظریه کنترل اجتماعی، علت همنوایی افراد را با هنجارهای اجتماعی، پیوندهای اجتماعی معرفی می کند. به نظر هیرشی با سست شدن پیوندهایی که افراد را به جامعه متصل می کنند، تمام افراد به طور بالقوه قانون شکنی را تجربه خواهند کرد ولی با این تفاوت که بیشتر این افراد کنترل می شوند زیرا می ترسند که رفتارهای غیر قانونی آنها به روابطشان با دوستان، خانواده، همسایگان لطمه بزند. ارتباط با سایر افراد، پذیرش و مشارکت در نقش ها و فعالیت های اجتماعی که ارزش و نتایجی برای آینده دارد و اعتقاد به ارزش های اخلاقی و هنجارهای فرهنگی از عوامل همنوایی و یا ناهمنوایی افراد تلقی شود (کاستللو و وول، ۱۹۹۹: ۱۹۳).

هیرشی چهار جزء اصلی پیوند شخص با جامعه را شامل داشتن تعلق خاطر یا علاقه نسبت به افراد و نهادها در جامعه، داشتن تعهد، مشغولیت و مشارکت، ایمان اعتقاد به ارزش های اخلاقی می داند (صدیق سروستانی، ۱۳۸۳: ۲۱-۲۰).

در ادامه، رکلس عضویت در گروه و روابط متقابل اجتماعی را تعیین کننده نوع رفتار افراد در شرایط خاص می داند. به نظر وی، میزان توانایی و کارکرد سیستم فشاری در سطح جامعه به عنوان عامل نظارتی می تواند انسجام اجتماعی و در نهایت اعمال آنومیک را باعث شود. از نظر رکلس، کاهش کنترل های بیرونی (هنجارهای رسمی یا اجتماعی) و کنترل های درونی (هنجارهای غیررسمی و یا فردی) منتج به افزایش بی هنجاری می شود (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۹۳-۹۲).

Archive of SID

مسئور و روزنفلد با استفاده از دیدگاه مرتن، نظریه خود را با عنوان آنومی نهادی پایه گذاری کردند. آنها اگرچه در ابتدای کار دیدگاه مرتن را در مورد اینکه، عدم تعادل ما بین اهداف و وسایل فرهنگی تعبیه شده در جامعه محرک انحراف در افراد را قبول کردند ولی بعدها، به این نتیجه دست یافتند که مسایل در حال گسترش در قالب یک رویای آمریکایی است. ماهیت رویای آمریکایی عبارت از بت انگاری پول، موفقیت به هر نحو ممکن و ... پس مطابق با این دیدگاه حرکت به سمت جرم برای طبقات پایین و بالای جامعه مشابه یکدیگر است لذا تاکید بیش از اندازه روی موفقیت های پولی با استفاده از اثرگذاری های فرهنگ و ساختار اجتماعی در یک طرف قضیه فشارهای فرهنگی جهت دستیابی به پول صورت می گیرد، در طرف دیگر نیز، تسلط اقتصاد در ساختار اجتماعی، اثربخشی نهادهای غیراقتصادی را تضعیف می کند و در نهایت فرآیندی آنومیک را پدید می آورد (مایوم و لی، ۲۰۰۳: ۱۴۰-۱۱۳۹).

استاک با اتکاء به دیدگاه دورکهایم آنومی را از این بعد مورد تحلیل قرار داده است که، زمانی اگر در یک جامعه پیوندها و یکپارچگی اجتماعی دچار ضعف شود، این عمل باعث تقلیل حضور مردم در مناسک و مراسم های مذهبی شده و رفته رفته روزه ای برای سکولاریزه شدن آن جامعه فراهم می شود. استاک نیز همانند دورکهایم معتقد است چنانچه فرآیند دینداری و پابندی افراد به آن در سطح پایین و در حد وضعی باشد، در این صورت زمینه برای شکل گیری آنومیا مناسب خواهد بود. استاک بین روابط همبسته و معکوس پابندی مذهبی و آنومی، متغیرهای کنترل دیگری نظیر سطح تحصیلات، طبقه اجتماعی افراد و ناهمگونی فرهنگی را در این رابطه مهم عنوان می کند (استاک، ۱۹۸۱: ۳۰۰-۲۹۹).

دیدگاه های نظری ارایه شده نمودی از بینش کلی و جزئی را در مورد آنومی نشان می دهند که از دیدگاه های فکری ارایه شده در سطح کلان دورکهایم و مرتن احساس نابرابری، از هم پاشیدگی هنجارها، امیدواری، گمگشتگی فرهنگی، از دیدگاه های فکری ویلیام گود، شاو و مک گی، هارلوک و والتر رکلز نظارت خانواده، از دیدگاه ساترلند و هیرشی پیوندهای اجتماعی و از نظریه استاک پابندی مذهبی مورد استفاده قرار گرفته است.

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- بین عزت نفس و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد .
- ۲- بین نگرش به آینده و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۳- بین احساس نابرابری و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۴- بین روابط نامناسب اجتماعی و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۵- بین پایبندی دینی و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۶- بین گمگشتگی فرهنگی و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۷- بین گسیختگی خانواده و میزان آنومی در بین جوانان شهر اردبیل رابطه وجود دارد.

روش شناسی

روش مورد استفاده در این مطالعه، به روش پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه بوده که برای اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق، جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات لازم از پرسشنامه کتبی استفاده شده است، به این صورت که پرسشنامه‌ای جهت اخذ جواب از پاسخگو به شکل بسته طراحی و به جمع‌آوری داده‌ها در سطح شهر اردبیل در بین گروه‌های سنی ۱۵ - ۲۹ ساله طی سال ۱۳۸۸ و با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌بندی متناسب پرداخته شده است.

اعتبار و پایایی^۲ تحقیق

اعتبار صوری یا ذهنی که در برخی از منابع روش شناسی موسوم به اعتبار محتوایی می‌باشد، مبتنی بر این است که، آیا سوالات طراحی شده به عنوان ابزار سنجش همان چیزی را که محقق به دنبال آن است، مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد.

1- Validity
2- Reliability

Archive of SID

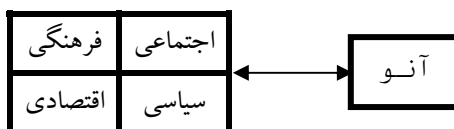
به تعبیری اعتبار صوری مبتنی بر ارزیابی‌های ذهنی محققان و کارشناسانی است که با اجماع نظر بر روی کیفیت وسیله اندازه‌گیری صفات مورد بررسی، مشخص‌گر این نکته هستند، تا چه اندازه وسیله اندازه‌گیری طراحی شده، آن چیزی را که محقق فکر می‌کند اندازه‌گیری می‌کند، اندازه می‌گیرد.

پرسشنامه تنظیمی به عنوان وسیله اندازه‌گیری در جهت ارزیابی داوران و اجماع نظرات کارشناسانه، توسط کارشناسان تحقیقاتی و اساتید دانشگاهی مورد ارزیابی و سپس بازبینی و تعدیل‌هایی روی پرسشنامه نهایی صورت پذیرفت. در این روش، پس از تنظیم پرسشنامه و طراحی سوالات لازم جهت اندازه‌گیری متغیرهای مورد مطالعه، سوالات به متخصصان و کارشناسان خبره در زمینه پژوهش نشان داده شد و سپس بعد از بررسی و مطابقت سوالات با متغیرهای مورد اندازه‌گیری نظرات اعلام شده مفید واقع شده و محقق پس از اعمال نظر آنها جهت بالا بردن اعتبار صوری وسیله اندازه‌گیری اقدام به تنظیم پرسشنامه نهایی نمود. پایایی میزان دقت در وسیله اندازه‌گیری را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. پایایی به این سوال جواب می‌دهد که اگر به صورت مکرر چیزی را مورد سنجش قرار دهیم، تا چه حد امکان دارد که نتیجه یکسانی حاصل شود. برای ارزیابی پایایی ابزار اندازه‌گیری، با استفاده از برآورد ضریب آلفای کرونباخ، پایایی ابزار تحقیق برای هر کدام از متغیرهای تحقیق شامل احساس نابرابری با ۴ گویه ۰/۸۱، پابندی دینی با ۳ گویه ۰/۷۸، گم‌گشتگی فرهنگی با ۷ گویه ۰/۷۴، نگرش به آینده با ۴۵ سوال ۰/۸۲، گسیختگی خانواده با ۵ گویه ۰/۷۳، عزت نفس با ۴ سوال ۰/۷۲، روابط اجتماعی با ۳ سوال ۰/۸۳، متغیر وابسته تحقیق آنومی با ۲۴ گویه ۰/۷۰ (آنومی اجتماعی ۸ گویه و ۰/۶۹، آنومی اقتصادی با ۴ گویه و ۰/۷۳، آنومی سیاسی با ۵ گویه و ۰/۷۱ و آنومی فرهنگی با ۷ گویه و ۰/۶۷) مورد تأیید قرار گرفت.

حجم نمونه	تعداد سوالات	ضریب پایایی (α)	متغیرهای تحقیق
۳۹۴	۴	۰/۸۱	احساس نابرابری
	۳	۰/۷۸	پابندی دینی
	۷	۰/۷۴	گمگشتگی فرهنگی
	۵	۰/۸۲	نگرش به آینده
	۵	۰/۷۳	گسیختگی خانواده
	۴	۰/۷۲	عزت نفس
	۳	۰/۸۳	روابط نامناسب اجتماعی
	۲۴	۰/۷۰	آنومی
			متغیر وابسته

متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته تحقیق، آنومی بوده که براساس تعریف، آنومی به وضعیتی اشاره دارد که در آن فرد احساس بی‌هنجاری نموده و حالت اغتشاش، گسستگی و فقدان اجماع بین فرد و جامعه پدید می‌آید. در این بررسی، با بهره گرفتن از رویکرد چهارگانه خرده نظام‌های پارسونز چهار بعد آنومی مدنظر قرار گرفته است. آنومی در قالب آنومی اجتماعی (وضعیتی که در آن، هنجارها و انتظام اجتماعی با ضعف جدی مواجه می‌باشد)، آنومی سیاسی (حالتی که در آن کنشگران نسبت به قواعد جامعه سیاسی التزام ندارند و پیروی از این قواعد برایشان مطلوبیتی ندارد)، آنومی اقتصادی (حالتی که در آن کنشگران نسبت به قواعد و اصول اقتصادی تعهدی ندارند و پیروی از این قواعد برایشان مطلوبیتی ندارد) و آنومی فرهنگی (به وضعیتی اشاره دارد که حس تعهد در افراد و بنیان‌های وفاداری با بحران مواجه بوده و به تعبیری بافت گفتمان فرهنگی در حال تضعیف است).

آنومی اجتماعی نوعی آشفتگی و اغتشاش در قواعد هنجاری است که، در آن جوانان قادر نیستند مطابق با نظامی از قواعد مشترک ارتباط متقابل برقرار بکنند و نیازهای

Archive of SID

خود را ارضاء کنند، در نتیجه چنین امری انتظام اجتماعی و فرهنگی از هم پاشیده شده و ناهنجاری های اجتماعی در جامعه شکل می گیرند.

آنومی سیاسی حالتی است که در آن کنشگران نسبت به قواعد جامعه سیاسی التزام ندارند و پیروی از این قواعد برایشان مطلوبیتی ندارد. التزام یا تعهد به احساس وظیفه نسبت به رعایت قواعد جامعه سیاسی اشاره دارد و مطلوبیت به احساسی مرتبط است که قواعد مناسب هستند و می توان زندگی اجتماعی را سامان داد (رجب زاده و کوثری، ۱۳۸۲: ۳۳۱).

آنومی اقتصادی را به معنای فقدان تناسب بین نیازها و اهداف اجتماعی، امکانات مالی و اقتصادی و راه های رسیدن به این اهداف تعریف کرده اند. پایگاه اقتصادی- اجتماعی افراد، قوم و خویش بازی^۱ (اعم از پارتی بازی و داشتن آشنا در ادارات)، امنیت شغلی، آشفتگی اقتصادی و نوسانات قیمت ها از مولفه های شناسایی این نوع از آنومی می باشد (مرجایی، ۱۳۸۳: ۳۴).

آنومی فرهنگی به وضعیتی اشاره دارد که، حس تعهد در افراد و بنیان های وفاداری نست به هنجارهای فرهنگی با بحران مواجه بوده و به تعبیری بافت ساختاری فرهنگی در حال تضعیف است. مدگرایی، پدیداری خرده فرهنگ های خاص در بین افراد، سبک زندگی و کنش خاص، شیوه پوشش از مولفه های شناسایی این بعد از آنومی می باشد.

متغیرهای مستقل تحقیق

عزت نفس: عبارت از درجه احساسات مثبت و یا منفی شخص نسبت به خود تعریف می کنند که جزئی از برداشت از خود می باشد (استپان و همکاران، ۱۹۹۰: ۱۲۷). در این مطالعه، عزت نفس عبارت است از ارزیابی مثبت و منفی جوانان اردبیل از خود و ارزیابی از شرایط جامعه که، این ارزیابی مبتنی بر موفقیت های روزانه، شکست ها، مقایسه اجتماعی با دیگران و مقایسه خود با سایر معیارهای اجتماعی در سطح شهر می باشد. احساس نابرابری: به تفاوت های میان افراد و جایگاه هایی اشاره دارد که به صورت اجتماعی تعریف شده و آنها را اشغال کرده اند همین تفاوت ها افراد را به لحاظ حقوق،

فرصت ها، پاداش ها و امتیازات دچار نابرابری می کند.

روابط نامناسب اجتماعی: به تماس ها و رابطه های جوانان (دختر و پسر)، روابط کوچکتری و بزرگتری و ارتباط سالم افراد با جنس مخالف مورد توجه بوده است تا از این طریق امکان شناسایی روابط اجتماعی نابهنجار نیز مورد کاوش قرار گیرد. نگرش نسبت به آینده: به برداشت ها و طرز تلقی جوانان شهر اردبیل نسبت به آینده اوضاع اقتصادی (بیشتر شدن فاصله طبقاتی طی فواصل زمانی ۵ سال، افزایش قیمت ها، پیدا کردن شغل مناسب، تهیه مسکن و ...)، آینده اوضاع اجتماعی (وضعیت جرم و انحرافات اجتماعی، اعتیاد، ادامه تحصیل، ...)، آینده اوضاع اخلاقی (تقلب و کلاهبرداری، دورویی و تظاهر، صداقت و راستگویی، گذشت) اشاره دارد. گسیختگی در خانواده: به نبود نظارت و مراقبت والدین روی فرزندان، بی توجهی جوانان نسبت به قواعد موجود در خانواده، روابط عاطفی ضعیف بین جوانان و والدین و... مرتبط است که خانواده های از هم گسیخته دارای یک چنین ویژگی هایی می باشند.

پابندی دینی: به اعتقادات و رعایت هنجارهای دینی افراد اشاره دارد که در آن کاهش یا افزایش میزان پابندی های افراد نسبت به مسایل دینی و شرعی، اعتقادات مرتبط با آموزه های دینی، حلال و حرام دانستن مورد توجه بوده است. گمگشتگی فرهنگی: به وضعیتی اشاره دارد که به تعبیر کونینگ، در کشورهای تکامل نیافته فقر و وجود نابرابری عاملی شده است تا در صورت وجود تغییرات سریع در نحوه و شرایط زندگی فقیرانه به سمت مرفه نشینی (ترویج از طریق رسانه های جمعی غربی) نوعی تضاد فکری، ذهنی، رفتاری و ... در بین افراد آن جامعه رخنه پیدا می کند که در یک چنین شرایطی نوعی گمگشتگی فرهنگی عاید آن جامعه می شود و در نتیجه این تغییرات، ارزش های مشترک، وحدت، و پیوند با مرکز جامعه دچار اختلال شده و هویت های گروهی و فردی محو می شوند.

توصیف یافته ها

از کل تعداد نمونه آماری اختصاص یافته (به عنوان پاسخگو ۳۹۴ نفر)، ۱۸۵ نفر به

Archive of SID

جنسیت مرد و ۲۰۹ نفر به جنسیت زن تعلق داشته که، بیشترین تعداد پاسخگویی از نظر وضعیت تأهل با تعداد ۲۵۱ نفر مجرد بوده و ۱۴۳ نفر متأهل بوده اند. وضعیت پاسخگویی از نظر وضعیت اشتغال که اکثریت جوانان رده های سنی ۱۵ تا ۳۰ سال به تعداد ۳۰۶ نفر شاغل نبوده اند.

بسیاری از عوامل مرتبط با آنومی در بین جوانان مورد ارزیابی قرار گرفت که بشرح ذیل آورده شده است:

عزت نفس با میانگین ۱۳/۹۷ درصد سطحی نزدیک به اندازه میانی پیوستار داشته که به تفکیک جنسیت نشان از عزت نفس بالای خانم ها نسبت به آقایان دارد. متوسط احساس نابرابری با میانگین ۱۴/۴۶ درصد در حد متوسط رو به بالا ارزیابی شده که به تفکیک آقایان بیشتر از خانم ها نابرابری را در سطح شهر احساس می کنند. روابط اجتماعی ۱۰/۲۷ درصد در سمت منفی و نامتناسب ارزیابی شده و آقایان بیشتر از خانم ها روابط اجتماعی نامناسب و منفی در حال انجام را مورد تایید قرار داده اند. سطح میانگین ارزیابی شده برای نگرش منفی نسبت به آینده با میزان ۱۲/۳۱ درصد نشان از وضعیت نامطلوب نگرش نسبت به ۵ سال بعد دارد. میانگین نگرش به تفکیک آقایان و خانم ها نشان دهنده نگرش منفی و بدبینی آقایان نسبت به نگرش تاحدی مثبت و خوش بینی خانم ها می باشد. میانگین ارزیابی شده با میزان ۱۵/۷۷ درصد نشان از پایین بودن گسیختگی خانواده در سطح شهر بوده و از نقطه نظر جنسیتی وجود علائم گسیختگی در خانواده از نقطه نظر آقایان نسبت به خانم ها ملموس تر می باشد. پایبندی دینی با میزان ۱۱/۲۶ درصد در سطح متوسطی ارزیابی شده که بر اساس جنسیت آقایان کمتر از خانم ها وجود پایبندی دینی را در بین جوانان تأیید کرده اند. گمگشتگی فرهنگی با میزان ۲۸/۴ درصد سطحی نزدیک به اندازه متوسط دارد که به تفکیک جنسیتی نشان از وجود علامت های شدید گمگشتگی فرهنگی جوانان از نقطه نظر آقایان نسبت به خانم ها دارد.

آنومی اجتماعی با میانگین ۳۲/۴ درصد نشان از سطح متوسط رو به بالای آنومی اجتماعی داشته و به تفکیک آقایان و خانم ها نشان از وضعیت نسبتاً بالای آنومی اجتماعی از دیدگاه آقایان نسبت به خانم ها دارد.

میانگین طیف	اظهار نشده	اصلاً	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	وضعیت	گویه ها
۳/۰۶	-	۶	۴۶	۸۷	۱۳۳	۶۹	۵۳	فراوانی	تا چه اندازه، در حین تردد از خیابان های شهر به چراغ راهنما (سبز و قرمز) توجه می شود
	-	۱/۵	۱۱/۷	۲۲/۱	۳۳/۸	۱۷/۵	۱۳/۵	درصد	
۳/۷۲	-	۲۴	۷۷	۱۱۲	۱۳۵	۳۷	۹	فراوانی	تا چه اندازه مردم شهرو، قسوانین عبور و مرور (با موتور و دوچرخه در پیاده رو نرفتن، ازدحام نکردن، ...) را در پیاده رو های شهر رعایت می کنند
	-	۶/۱	۱۹/۵	۲۸/۴	۳۴/۳	۹/۴	۲/۳	درصد	
۴/۲۱	-	۷۷	۱۰۱	۸۱	۱۰۴	۲۵	۶	فراوانی	تا چه اندازه وضعیت خرید نان از نانوانی ها، توزیع شیر یارانه ای در بقالی ها، ... را قبول دارید
	-	۱۹/۵	۲۵/۶	۲۰/۶	۲۶/۴	۶/۳	۱/۵	درصد	
۳/۸۵	۳	۳۷	۱۰۳	۹۵	۹۹	۳۶	۲۱	فراوانی	تا چه اندازه، طرز پوشش (شلوار، روسری و ...) در سطح شهر، متناسب با ارزش های جامعه می باشد
	۰/۸	۹/۴	۲۶/۱	۲۴/۱	۲۵/۱	۹/۱	۵/۳	درصد	
۴/۱۱	-	۷۸	۸۱	۱۱۳	۶۰	۵۲	۱۰	فراوانی	بی نظمی را تا چه اندازه در جامعه می بینید، به طوری که، نمی توان گفت فردا چه اتفاقی خواهد افتاد
	-	۱۹/۸	۲۰/۶	۲۸/۷	۱۵/۲	۱۳/۲	۲/۵	درصد	
۴/۵۶	۱	۷	۲۳	۴۹	۹۷	۹۶	۱۲۱	فراوانی	تا چه اندازه با این جمله موافق هستید : « هر چقدر که از عمر انسان می گذرد، وضعیت جامعه وخیم تر و بدتر می شود»
	۰/۳	۱/۸	۵/۸	۱۲/۴	۲۴/۶	۲۴/۴	۳۰/۷	درصد	
۳/۸۶	۱	۲۴	۸۵	۱۳۸	۱۰۸	۳۰	۷	فراوانی	تا چه اندازه، مردم در محافظت از امکاناتی (پارک ها، باجه های تلفن، ...) که مال خودشان نیست، تلاش می کنند
	۰/۵	۶/۱	۲۱/۶	۳۵/۰	۲۷/۴	۷/۶	۱/۸	درصد	
۴/۹۸	-	۵	۱۷	۲۴	۶۶	۱۰۴	۱۷۸	فراوانی	جمله «زمانه به اندازه ای بی رحم شده است که نمی توان به هر کسی اعتماد نموده» تا چه اندازه مورد قبول شماست
	-	۱/۳	۴/۳	۶/۱	۱۶/۸	۲۶/۴	۴۵/۲	درصد	
خانم ها = ۳۲/۲۳		آقایان = ۳۲/۵۰		میانگین به تفکیک جنسیت			میانگین = ۳۲/۳۶		آنومی اجتماعی

آنومی سیاسی با میزان ۱۹/۴۳ درصد در سطح متوسط رو به بالا مبین پدیداری نسبتاً بالای آنومی سیاسی از نقطه نظر آقایان در سطح شهر نسبت به خانم ها می باشد.

میانگین طیف	اظهار نشده	اصلاً	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	وضعیت	گوبه ها
۳/۵۷	-	۷۱	۷۵	۴۹	۷۵	۵۹	۶۵	فراوانی	تا چه اندازه، به شرکت در انتخابات ریاست جمهوری برای سال آینده علاقه نشان می دهید
	-	۱۸/۰	۱۹/۰	۱۲/۴	۱۹/۰	۱۵/۰	۱۶/۵	درصد	
۳/۵۶	-	۳۹	۶۸	۸۳	۱۱۸	۵۶	۳۰	فراوانی	تا چه اندازه مسایل سیاسی کشور را دنبال می کنید
	-	۹/۹	۱۷/۳	۲۱/۱	۲۹/۹	۱۴/۲	۷/۶	درصد	
۳/۹۹	-	۵۵	۹۰	۱۰۰	۱۰۲	۳۸	۹	فراوانی	تا چه اندازه در دولت فعلی به شایسته سалاری (افراد لایق و تحصیل کرده، مجرب، ...) توجه شده است
	-	۱۴/۰	۲۲/۸	۲۵/۴	۲۵/۹	۹/۶	۲/۳	درصد	
۴/۱۲	۲	۴۹	۱۰۵	۱۱۶	۹۵	۲۱	۶	فراوانی	تا چه اندازه حرف و عمل سیاستمداران در رابطه با افراد جامعه یکی است
	۰/۵	۱۲/۴	۲۶/۶	۲۹/۴	۲۴/۱	۵/۳	۱/۵	درصد	
۴/۲۰	۱	۴۶	۱۳۲	۱۰۴	۸۴	۲۱	۶	فراوانی	در حال حاضر، تا چه اندازه دولت فعلی توانسته، وعده های داده شده به مردم را عملی کند
	۰/۳	۱۱/۷	۳۳/۵	۲۶/۴	۲۱/۳	۵/۳	۱/۵	درصد	
میانگین = ۴۳/		آقایان = ۱۹/۶۵		میانگین به تفکیک جنسیت			میانگین = ۱۹		آنومی سیاسی
خانم ها = ۱۹/۲۴									

آنومی اقتصادی با میزان ۱۸/۹۴ درصد در سطحی نزدیک به اندازه زیاد، حکایت از وجود وضعیت آنومی اقتصادی نسبتاً بالا از دیدگاه خانم ها نسبت به آقایان در سطح شهر را دارد.

جدول ۴: توزیع فراوانی سوالات آنومی اقتصادی

میانگین طیف	اظهار نشده	اصلاً	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	وضعیت	گوبه ها
۵/۰۳	۲	۹	۱۲	۲۷	۴۷	۱۱۳	۱۸۴	فراوانی	تا چه اندازه، مجریان کشور را نسبت به گرانی های به وجود آمده (زمین، مسکن، تغذیه، ...) مسؤل می دانید
	۰/۵	۲/۳	۳/۰	۶/۹	۱۱/۹	۲۸/۷	۴۶/۷	درصد	
۵/۴۰	۱	۱	۵	۱۶	۲۸	۱۰۶	۲۳۷	فراوانی	تا چه اندازه، در سطح جامعه استخدام شدن از طریق پارتی بازی انجام می شود
	۰/۳	۰/۳	۱/۳	۴/۱	۷/۱	۲۶/۹	۶۰/۲	درصد	
۲/۹۰	۱	۵۰	۱۲۲	۹۶	۷۷	۳۸	۱۰	فراوانی	به نظر شما، تا چه اندازه مسؤلان در جهت رفع مشکلات اشتغال جوانان تلاش می کنند
	۰/۳	۱۲/۷	۳۱/۰	۲۴/۴	۱۹/۵	۹/۶	۲/۵	درصد	
۵/۶۲	۲	۱	۴	۲	۲۲	۷۸	۲۸۵	فراوانی	تا چه اندازه، این روزها پول حرف اول را می زند
	۰/۵	۰/۳	۱/۰	۰/۵	۵/۶	۱۹/۸	۷۲/۳	درصد	
خانم ها = ۱۹/۰		آقایان = ۱۸/۸۷		میانگین به تفکیک جنسیت			میانگین = ۱۸		آنومی اقتصادی

آنومی فرهنگی با میزان ۳۳/۲۶ درصد سطحی ما بین متوسط و زیاد مبین پدیداری

نسبتاً بالای آنومی فرهنگی از نقطه نظر آقایان نسبت به خانم ها در سطح شهر می باشد.

جدول ۵: توزیع فراوانی سوالات آنومی فرهنگی

میانگین طیف	اظهار شده	اصلاً	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	وضعیت	گویه ها
۲/۶۹	-	۱۲	۴۵	۵۴	۷۹	۱۰۴	۱۰۰	فراوانی	تا چه اندازه، مردم را تمایل به استفاده از الگوهای غربی (طرز پوشش، نحوه راه رفتن، ...) می بینید
	-	۳/۰	۱۱/۴	۱۳/۷	۲۰/۱	۲۶/۴	۲۵/۴	درصد	
۴/۸۰	-	۴	۱۵	۳۵	۸۷	۱۱۳	۱۴۰	فراوانی	استفاده نامناسب از تلفن همراه (موبایل)
	-	۱/۰	۳/۸	۸/۹	۲۲/۱	۲۸/۷	۳۵/۵	درصد	
۴/۵۷	۳	۷	۲۷	۴۸	۷۴	۱۲۳	۱۱۲	فراوانی	استفاده نامناسب از اینترنت
	۰/۸	۱/۸	۶/۹	۱۲/۲	۱۸/۸	۳۱/۲	۲۸/۴	درصد	
۴/۵۴	۲	۴	۲۱	۵۲	۱۰۰	۱۱۴	۱۰۱	فراوانی	استفاده نامناسب از ماشین های شخصی
	۰/۵	۱/۰	۵/۳	۱۳/۲	۲۵/۴	۲۸/۹	۲۵/۶	درصد	
۴/۲۶	-	۱۶	۲۸	۸۴	۷۸	۸۷	۱۰۱	فراوانی	تا چه اندازه، صدا و سیما را در تمایل پیدا کردن مردم به سمت رسانه های غربی (ماهواره و...) مقصر می دانید
	-	۴/۱	۷/۱	۲۱/۳	۱۹/۸	۲۲/۱	۲۵/۶	درصد	
۳/۹۰	۱	۴۴	۴۳	۵۷	۸۹	۸۴	۷۶	فراوانی	تا چه اندازه با این جمله موافق هستید: « ما به عنوان نسل سوخته، سوختیم، منصفانه نیست که از این به بعد بچه ای متولد بشود»
	۰/۳	۱۱/۲	۱۰/۹	۱۴/۵	۲۲/۶	۲۱/۳	۱۹/۳	درصد	
۳/۴۹	-	۲۵	۷۳	۹۱	۱۱۸	۵۵	۳۲	فراوانی	تا چه اندازه، صدا و سیما توانسته است نیازهای فیلم، موسیقی، اخبار و... شما را فراهم سازد
	-	۶/۳	۱۸/۵	۲۳/۱	۲۹/۹	۱۴/۰	۸/۱	درصد	
میانگین = ۳۲/۳۶		آقایان = ۳۳/۷۷			میانگین به تفکیک جنسیت			آنومی فرهنگی	
خانم ها = ۳۲/۸۱									

در مجموع سطح میانگین ارزیابی شده با میزان ۹۹/۱ درصد برای آنومی به عنوان متغیر وابسته نشان از سطحی ما بین متوسط و زیاد دارد که، تمایل آماره ها را در قالب متوسط رو به بالا نشان می دهد. همچنین میانگین آنومی به تفکیک جنسیت برای آقایان و خانم ها مبین پدیداری نسبتاً بالای آنومی از نقطه نظر آقایان نسبت به خانم ها در شهر می باشد.

تبیین و تحلیل یافته ها

نتایج بدست آمده از ضرایب همبستگی پیرسون مبین این است که، بین عزت نفس و آنومی با شدت رابطه ۰/۳۲- و با سطح معناداری کمتر از آلفای ۰/۰۵ مورد قبول واقع شده است. ارتباط بین عزت نفس و ابعاد آنومی مبین این است که به غیر از آنومی اقتصادی، بین سایر ابعاد آنومی و عزت نفس رابطه خطی معناداری وجود دارد.

Archive of SID

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین احساس نابرابری و آنومی رابطه خطی معناداری را با شدت رابطه $0/40$ نشان می دهد. در مورد ابعاد آنومی به غیر از آنومی اقتصادی، بین سایر ابعاد آنومی و احساس نابرابری رابطه خطی معناداری وجود دارد. آزمون رابطه بین روابط نامناسب اجتماعی و آنومی با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون با شدت $0/20$ - نشان از رابطه منفی و معکوس با وضعیت آنومیک دارد. نتایج به دست آمده در مورد ابعاد آنومی به غیر از آنومی فرهنگی، بین سایر ابعاد آنومی و روابط نامناسب اجتماعی رابطه خطی معناداری وجود دارد.

بررسی رابطه بین نگرش جوانان نسبت به آینده و آنومی نشان از رابطه خطی معنادار با شدت رابطه $0/50$ - دارد. نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد ابعاد آنومی مبین این مطلب است بین تمام ابعاد آنومی و نگرش به آینده رابطه خطی معناداری وجود دارد.

آزمون رابطه بین گسیختگی خانواده و آنومی با شدت رابطه $0/32$ مبین وجود رابطه مثبت و مستقیم با وضعیت آنومیک دارد. نتایج به دست آمده در مورد ابعاد آنومی مبین این است که به غیر از آنومی اقتصادی، بین سایر ابعاد آنومی و گسیختگی خانواده رابطه خطی معناداری وجود دارد.

نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون موثد این مطلب است که بین دو متغیر پابندی دینی و آنومی رابطه خطی معناداری با شدت رابطه $0/32$ - وجود دارد. نتایج به دست آمده در مورد ابعاد آنومی بیانگر این است که به غیر از آنومی اقتصادی، بین سایر ابعاد آنومی و پابندی دینی رابطه خطی معناداری وجود دارد.

آزمون رابطه بین گمگشتگی فرهنگی و آنومی با شدت رابطه $0/39$ حکایت از وجود رابطه مثبت و مستقیم با وضعیت آنومیک دارد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون در مورد ابعاد آنومی مبین وجود رابطه خطی معنادار بین تمام ابعاد آنومی و گمگشتگی فرهنگی است.

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل					
	تأثیر به آینده	احساس ناآرامی	گمگشتگی فرهنگی	عزت نفس	بایدی دینی	گسیختگی خانواده
آتومی	۰/۵۰	۰/۴۰	۰/۳۹	۰/۳۲	۰/۳۲	۰/۲۰
آتومی اجتماعی	۰/۴۱	۰/۳۴	۰/۳۱	۰/۲۴	۰/۲۷	۰/۲۹
آتومی اقتصادی	۰/۱۷	۰/۰۸	۰/۱۳	۰/۱۴	۰/۰۲	۰/۱۲
آتومی فرهنگی	۰/۳۳	۰/۲۱	۰/۳۲	۰/۲۰	۰/۲۳	۰/۰۵
آتومی سیاسی	۰/۴۲	۰/۳۷	۰/۲۹	۰/۲۳	۰/۲۶	۰/۱۳

$$**P \leq 0/05$$

تحلیل چندمتغیری

رگرسیون به عنوان یکی از روش های آماری قدرتمند امکان تبیین و یا مدل سازی یک متغیر به اسم Y (متغیر وابسته، پیش بین یا پاسخ) و یک یا چند متغیر با علامت $X_1, X_2, \dots, X_p$ (مستقل، ملاک و یا اکتشافی) را فراهم می کند (فاراوی، ۲۰۰۲: ۱۳). در مطالعه رگرسیونی چگونگی بازگشت نمره های Y به نمره های X مورد توجه قرار می گیرد (کرلینجر و پدهاوزر، ۱۳۸۴: ۳۳).

مطالعه حاضر بر اساس معیار حداقل مربعات موسوم به OLS در جهت تنظیم مدل رگرسیون چند متغیری از روش گام به گام به عنوان رایج ترین شیوه مورد استفاده در رگرسیون استفاده شده است که، در واقع ترکیبی از شیوه های پس رونده و پیش رونده است (علی بابایی، ۱۳۷۷: ۷۴). در این روش متغیرها به ترتیب شدت همبستگی با متغیر وابسته وارد تحلیل رگرسیونی شده و در پایان متغیرهایی که با بیشترین R^2 در تعامل با هم هستند در مدل باقی می مانند.

(۱) مفروضات اساسی تحلیل رگرسیونی

فرض اول: نرمال بودن توزیع خطاها (آزمون کولموگروف- اسمیرنوف^۱ با میزان $KS = 0/33$ توزیعی نرمال داشته است)

Archive of SID

فرض دوم: نرمال بودن توزیع متغیر وابسته با استناد به نمودارهای P-P یا

Q-Q (نمودار احتمال نرمال بودن^۱ نشان از نرمال بودن توزیع متغیر وابسته دارد)

فرض سوم: خطی بودن رابطه بین مقادیر باقیمانده در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده (رابطه خطی «نمودار استاندارد شده در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده» حاکی از وجود رابطه خطی بین متغیرها دارد)

فرض چهارم: مستقل بودن خطاها یا باقی‌مانده‌ها از همدیگر (آزمون دورین-واتسون^۲ ۱/۶۷ نشان از مستقل بودن خطاها یا باقی‌مانده‌ها از همدیگر دارد)

۲) آزمون همخطی چندگانه برای گزینش متغیرها

یکی از آماره‌های عمده در تحلیل رگرسیونی، استفاده از آزمون اندازه‌گیری چند همخطی (همخطی بودن چندگانه^۳) در متغیرهای مستقل از طریق دو روش ارزش یا قدرت تحمل^۴ و عامل تورم واریانس^۵ است.

جدول ۷: آماره‌های تحلیل همخطی چندگانه و همبستگی

مدل	همبستگی			آماره همخطی بودن	
	مرتبه صفر ^۶	جزئی (تفکیکی)	پاره ای (نیمه تفکیکی)	عامل تورم واریانس	قدرت (ارزش) تحمل
نگرش به آینده	-۰/۵	-۰/۳۶	-۰/۲۹	۱/۱۹	۰/۸۴
احساس نابرابری	۰/۴	۰/۲۷	۰/۲۱	۱/۱۶	۰/۸۶
گمگشتگی فرهنگی	۰/۴	۰/۲۱	۰/۱۶	۱/۲۰	۰/۸۳
عزت نفس	-۰/۳	-۰/۱۶	-۰/۱۲	۱/۱۱	۰/۹۰
پابندی دینی	-۰/۳	-۰/۱۴	-۰/۱۱	۱/۱۸	۰/۸۵
گسیختگی خانواده	۰/۳	۰/۱۱	۰/۰۸	۱/۲۱	۰/۸۳

- 1- Normal Probability Plot
- 2- Durbin-Watson
- 3- Multicollinearity
- 4- Tolerance Value
- 5- Variance Inflation Factor
- 6- Zero- Order

۳) کنترل‌های آماری متغیرها از طریق همبستگی های تفکیکی^۱ و نیمه

تفکیکی^۲ (پاره ای)

به دلیل ساده نبودن بررسی روابط بین متغیرها، از کنترل های آماری استفاده می شود تا اینکه مشخص شود آیا رابطه تحت بررسی همان رابطه مورد نظر است؟ و به تعبیری رابطه کشف شده بین متغیرهای مستقل و وابسته همان رابطه مورد نظر بوده است. جواب دادن به این مسایل موسوم به اعتبار روابط است. برای ارزیابی اعتبار روابط از کنترل های آماری که در آزمایشات و جاهای دیگر به حوزه کنترل واریانس ها منتهی می شود با استناد به همبستگی تفکیکی و نیمه تفکیکی امکان تفکیک و کنترل متغیرهای مزاحم فراهم شده و ارزیابی اعتبار روابط پرداخته می شود (کرلینجر و هاووزر، ۱۳۶۶: ۱۱۴-۱۱۲). از ضرایب همبستگی تفکیکی و نیمه تفکیکی به عنوان ابزارهای کنترل آماری یاد شده است که در گزینش متغیرها برای تحلیل رگرسیون امکان کنترل متغیرهای مزاحم در تحلیل های کوواریانسی فراهم شده (سرمد و دیگران، ۱۳۷۹: ۲۳۲) و امکان تشخیص اهمیت نسبی متغیرهای مستقل با ورود متغیر دیگر و افزایش در میزان R^2 می باشد (علی بابایی، ۱۳۷۷: ۵۷). در همبستگی تفکیکی یا جزئی اثر متغیر یا متغیرهای کنترلی روی متغیرهای وابسته و مستقل ثابت نگه داشته می شود ولی در همبستگی نیمه تفکیکی یا پاره ای فقط اثر متغیر یا متغیرها روی متغیر مستقل مورد نظر کنترل می شود (ساعی، ۱۳۷۷: ۲۰۳).

یافته های این مطالعه نشان می دهد که اگر اثر تمام متغیرهای مستقل به غیر از نگرش به آینده ثابت نگه داشته شود، ضریب همبستگی خالص متغیر آنومی و نگرش به آینده معادل ۰/۳۶- خواهد بود به تعبیری، اگر اثر متغیرهای مستقل مذکور را تنها روی نگرش به آینده کنترل نمائیم در این صورت، معادل ۰/۲۹- می شود.

۴) ماتریس همبستگی بین متغیرهای مستقل

با ملاحظه ماتریس همبستگی مابین متغیرهای مستقل می توان نتیجه گرفت که، سطح

1- Partial Correlation

2- Part Correlation

همبستگی بین متغیرهای مستقل ورود به آنالیز رگرسیونی کمتر بوده است. لازم به ذکر است که بالا بودن سطح همبستگی ها می توانند روی نتایج تحلیل رگرسیونی اثرگذار باشند.

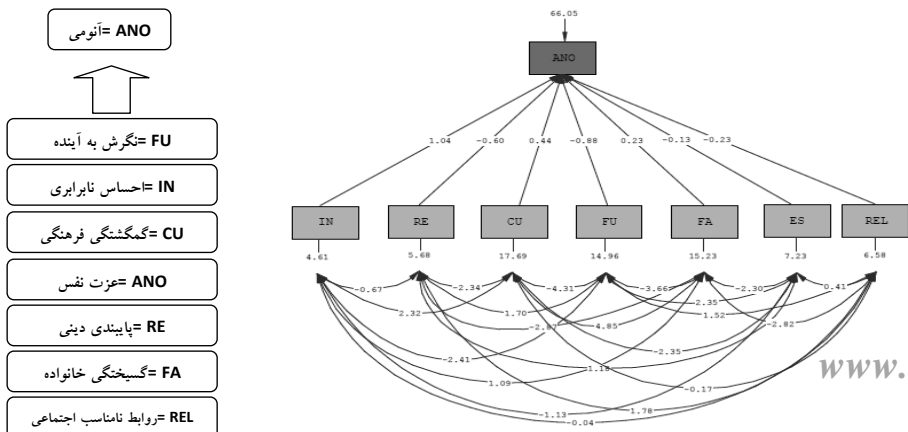
جدول ۸: همبستگی بین ۷ متغیر مستقل

پابندی دینی	گسیختگی خانواده	عزت نفس	گمگشتگی فرهنگی	احساس نابرابری	روابط نامناسب اجتماعی	نگرش به آینده	
							نگرش به آینده
۰/۲	-۰/۲۴	۰/۱۹	-۰/۲۴	-۰/۳۰	۰/۱۹		روابط نامناسب اجتماعی
-۰/۳	-۰/۲۹	۰/۰۸	-۰/۱۷	-۰/۰۲		۰/۱۹	احساس نابرابری
-۰/۱۶	۰/۱۳	-۰/۲۱	۰/۲۴		-۰/۰۲	-۰/۳۰	گمگشتگی فرهنگی
-۰/۲۵	۰/۲۸	-۰/۲۱		۰/۲۴	-۰/۱۷	-۰/۲۴	عزت نفس
۰/۱۸	-۰/۱۹		-۰/۲۱	-۰/۲۱	۰/۰۸	۰/۱۹	گسیختگی خانواده
-۰/۳۲		-۰/۱۹	۰/۲۸	۰/۱۳	-۰/۲۹	-۰/۲۴	پابندی دینی
	-۰/۳۲	۰/۱۸	-۰/۲۵	-۰/۱۶	-۰/۳	۰/۲	

۵) مدل های رگرسیونی در لیزرل (استاندارد نشده، استاندارد شده و ارزش تی)

با استفاده از نرم افزار لیزرل ۸/۵ متغیرهای نگرش به آینده، احساس نابرابری، گمگشتگی فرهنگی، عزت نفس، پابندی مذهبی، گسیختگی خانواده و روابط نامناسب اجتماعی به عنوان متغیرهای مستقل و متغیر آنومی به عنوان متغیر وابسته جهت تحلیل وارد مدل رگرسیونی گردید. از این هفت متغیر، متغیر نگرش به آینده با ضریب پیش بینی ۰/۳۱- دارای بالاترین توان پیش بینی بوده است. در کل متغیرهای وارد شده به معادله توانستند ۴۳ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین و پیش بینی نمایند.

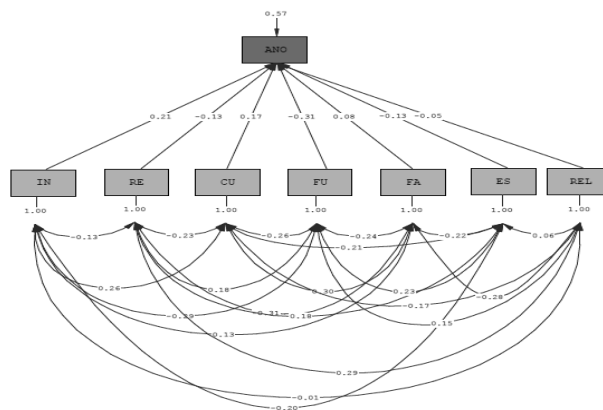
نمودار ۱: مدل رگرسیونی استاندارد نشده آنومی

با توجه به اینکه مقدار P value به دست آمده در مدل بیشتر از ۰/۰۵ می باشد، بنابراین مدل برازش مناسبی به داده ها ارائه می کند، البته مقدار کی دو^۱ و درجه آزادی به دست آمده صفر بوده و برازش مدل را زیر سوال می برد مقدار^۲ RMSEA نیز از کوچک بودن مجذور باقی مانده ها حکایت دارد و نشان دهنده برازش خوب مدل می باشد.

نمودار ۲: مدل رگرسیونی استاندارد شده آنومی

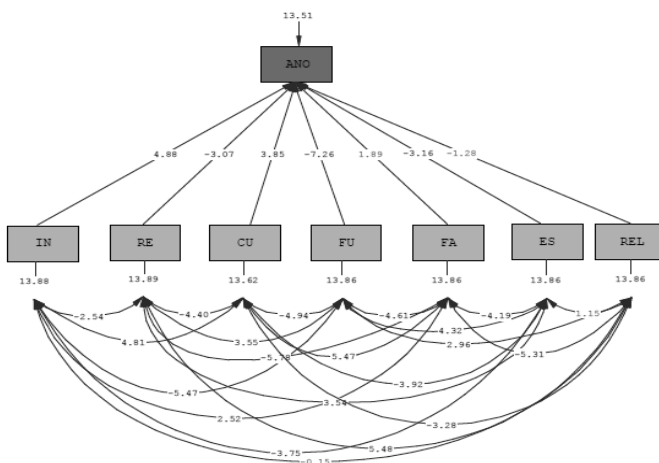

ضرایب مدل T-Value نشانگر آن است که مقدار ارزش تی تک تک رابطه ها به غیر از روابط نامناسب اجتماعی (-۱/۲۸) که با خط قرمز مشخص شده (به همین دلیل در تحلیل همخطی چندگانه آورده نشده است) بیشتر از ۲ بوده و معنی دار هستند.

$$\text{آنومی} = 0.31^* - (\text{نگرش به آینده}) 0.21^* + (\text{نابرابری}) 0.17^* + (\text{کمگشنگی فرهنگی}) 0.13^* - (\text{غزت نفس}) 0.13^* - (\text{بایبندی دینی}) 0.08^* + (\text{خانواده}) \varepsilon_i$$

1- Chi-Square

2- Root Mean Square Error of Approximation

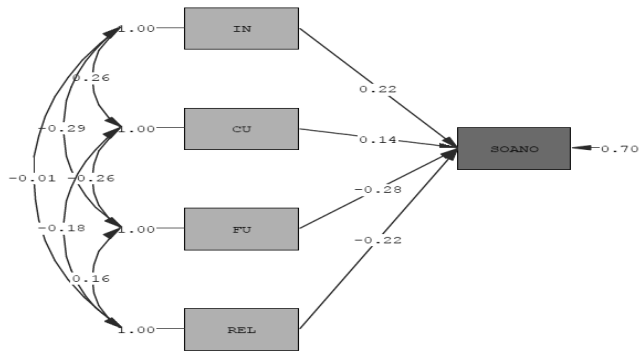

جدول ۹: تجزیه رگرسیونی آنومی

متغیرهای مستقل	ضرایب استاندارد نشده	ضرایب استاندارد شده	ارزش تی
	B	Beta	T
نگرش به آینده	-۰/۸۸	-۰/۳۱	-۷/۲۶
احساس نابرابری	۱/۰۴	۰/۲۱	۴/۸۸
گمگشتگی فرهنگی	۰/۴۴	۰/۱۷	۳/۸۵
عزت نفس	-۰/۱۳	-۰/۱۳	-۳/۱۶
پایبندی دینی	-۰/۶۰	-۰/۱۳	-۲/۶
گسیختگی خانواده	۰/۲۳	۰/۰۸	۲
ضریب تعیین تصحیح شده (R ²)		۰/۴۳	

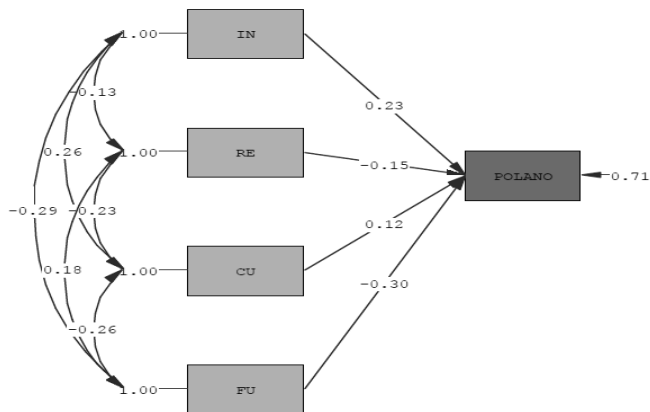
نتایج رگرسیونی آنومی اجتماعی (SOANO)، در کل متغیرهای وارد شده در معادله شامل احساس نابرابری (IN) ۰/۲۲، گمگشتگی فرهنگی (CU) ۰/۱۴، نگرش به آینده (FU) ۰/۲۰ و روابط نامناسب اجتماعی (REL) ۰/۲۲- توانستند ۳۰ درصد از واریانس آنومی اجتماعی را تبیین کنند.

نمودار ۴: مدل رگرسیونی استاندارد شده آنومی اجتماعی

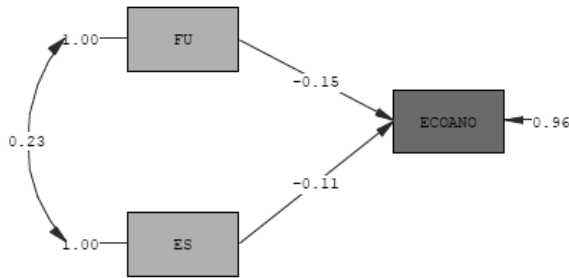

نتایج رگرسیونی آنومی سیاسی (POLANO)، در کل متغیرهای وارد شده در معادله شامل احساس نابرابری (IN) ۰/۲۳، پابندی دینی (RE) ۰/۱۵، گمگشتگی فرهنگی (CU) ۰/۱۲، نگرش به آینده (FU) ۰/۳۰- توانستند ۲۹ درصد از واریانس آنومی سیاسی را تبیین کنند.

نمودار ۵: مدل رگرسیونی استاندارد شده آنومی سیاسی

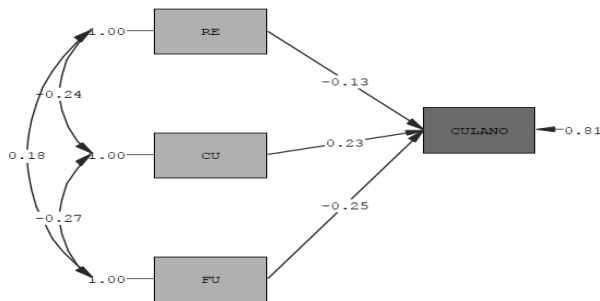

مدل رگرسیونی آنومی اقتصادی (ECOANO)، در کل متغیرهای وارد شده در معادله شامل نگرش به آینده (FU) ۰/۱۵- و عزت نفس (ES) ۰/۱۱- توانستند ۰/۰۴ درصد از واریانس آنومی اقتصادی را تبیین کنند.

مدل رگرسیونی آنومی فرهنگی (CULANO)، در کل متغیرهای وارد شده در معادله شامل پایبندی دینی (RE) -0.13 ، گمگشتگی فرهنگی (CU) 0.23 و نگرش به آینده (FU) -0.25 توانستند ۱۹ درصد از واریانس آنومی فرهنگی را تبیین کنند.

نمودار ۷: مدل رگرسیونی استاندارد شده آنومی فرهنگی

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

بررسی احساس آنومی و ابعاد آن در بین جوانان نشان دهنده این موضوع است که، عوامل متعددی می توانند این احساس را در جوانان زنده کرده و آنها را در مسیر نابسامانی های اجتماعی قرار دهند. براساس نتایج شدت همبستگی متغیرهای مستقل مرتبط با احساس آنومی در این مطالعه، بایستی مدیریت و طراحی اجتماعی - فرهنگی در خصوص پارامتر نگرشی جوانان نسبت به آینده باشد مطابق با شدت همبستگی به دست آمده و همچنین مدل رگرسیونی نگرش به آینده جوانان در سطح نامناسبی بوده و این امر در خصوص دو بعد از آنومی (اجتماعی و سیاسی) بیشتر و دارای شدت بالایی نسبت به دیگر ابعاد آنومی است. از این رو، معماران اجتماعی و اقتصادی جامعه لازم

است تا برنامه ریزی برای سال های آتی (مثلاً ۵ سال بعد) را به گونه ای انجام دهند تا نسبت اشتغال به بیکاری، عرفی شدن پارتی بازی در مقابل قانونی شدن کردارهای اجتماعی و مدیریت بحران در حوزه های مسکن، زمین، سکه و طلا و... توسط مجریان اجتماعی بتواند در کنار مهندسی اجزای مختلف جامعه به شکل متعادلی ظاهر شود که در غیراینصورت جامعه هر چه بیشتر در معرض آنومی قرار خواهد گرفت.

وجود احساس نابرابری در بین جوانان در رابطه با دستیابی به فرصت های اجتماعی اقدامات جدی را برای ممانعت از قوم و خویش بازی برخی از افراد، ایجاد کارچاق کن ها در عرصه های مسکن و زمین می تواند یکی از زمینه های احساس نابرابری را ترمیم نماید. شاید نبود برنامه ای در خصوص نحوه دستیابی به فرصت های شغلی یک خلأ روانی باشد که تا بحال به آن پرداخته نشده است. شاید آنچه که تا بحال به آن پرداخته نشده و یا به شکل کم رنگی مورد توجه قرار داده شده است سردرگم ماندن جوان امروزی در پهنه جامعه و در میان طوفانی از خرده فرهنگ های در حال شکل گیری باشد بنابراین برنامه ای در خصوص گمگشتگی فرهنگی (تمایل به سمت مدهای غربی، موسیقی های غربی، تمایل به فیلم های مستهجن، تغییر سبک زندگی و...)، ترتیب داده شود تا در خصوص تبعات و پیامدهای ظهور این پدیده بحث کارشناسی شود. با توجه به ارزشمند بودن نیروی جوان در هر جامعه ای، تدابیری اندیشیده شود تا نوسانات نگرشی (نگرش منفی به آینده، ناامیدی) جوانان با بهبود همراه شده و ابزارهای تقویت عزت نفس از طریق کارگروه های تخصصی مخصوصاً روانشناختی تامین شود. این امر می تواند حرمت نفس نیروی جوان را بالا برده و آینده را با تصویر مثبت مجسم سازد. در ماه مبارک رمضان و ماه هایی که عشق ورزیدن در خون و رگ نیروی جوان است (ماه محرم، ماه شعبان، ماه صفر) می توان اندیشه های جدید با برگرفتن از ریشه های دینی سطح تعهدات دینی جوانان مخصوصاً نسل موسوم به نسل سوم را تقویت کرد. در حالی که جوانان از مرحله جامعه پذیری موجود در نهاد خانواده خارج شده و در محیط دانشگاه، مدرسه و در کنار همسالان قرار گرفته اند، بهتر است تا از اماکن عمومی که جوانان بیشتر در آنجا حاضر می شوند مثلاً کافی نت ها، کافی شاپ ها، استخرها، بعضاً کافه ها، باشگاه های بیلارد و... عملیات فرهنگ سازی انجام شود. برای گردگیری نوع روابط اجتماعی جوانان نیازمند برنامه

Archive of SID

هایی منسجم در سطح جامعه هستیم که با ارزش های دینی همخوانی داشته باشند به طوری که، قبیح بودن روابط نامشروع برای هر جوانی واضح است، اما نهادهای تاثیر گذار خانواده، مدرسه و دانشگاه نتوانسته اند مدیریت رابطه ای و نحوه برقراری ارتباط را انجام دهند. مهندسی فرهنگی در خصوص ظهور انواع خرده فرهنگ های معارض در سطوح مختلف مخصوصاً در مورد تلفن همراه و انواع کاربری آن می تواند مانع رشد چشمگیر استفاده انحرافی از این وسیله ارتباطی باشد. استفاده از کارشناسان مخابرات در خصوص کارکردهای تلفن همراه (بلوتوث، پیامک و...) و مهمتر از همه توجه خانواده ها طی برنامه های رسانه ای در مورد نحوه استفاده مصرفی فرزندان از موبایل، ماشین شخصی، اینترنت می تواند تا حدودی پیامدهای منفی را از صورت جامعه بزدايد.

منابع

- ۱- اشرف، احمد (۱۳۵۴)، گزرفتاری، مسایل انسانی و آسیب شناسی اجتماعی، مجموع گفتارهای درسی آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی دانشگاه تهران.
- ۲- رجب زاده، احمد و مسعود کوثری (۱۳۸۲)، آثمی سیاسی در ایران، نامه علوم اجتماعی، شماره پیاپی ۲۱، مجلد ۱۱، شماره ۱.
- ۳- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۸)، آثمی یا آشفتگی اجتماعی، انتشارات سروش، تهران.
- ۴- دورکهایم، امیل (۱۳۷۸)، خودکشی، مترجم نادر سالارزاده، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۵- سخاوت، جعفر (۱۳۸۱)، بررسی عوامل موثر بر ناهنجاری های رفتاری دانش آموزان استان لرستان، مجله انجمن جامعه شناسی ایران، دوره چهارم، شماره ۲، انتشارات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- ۶- شیان، ملیحه و محمدعلی محمدی (۱۳۸۶)، تحلیل جامعه شناختی احساس آثمی اقتصادی در میان جوانان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۵، صص ۳۷-۱۱.
- ۷- صدیق سروستانی، رحمت الله (۱۳۸۳)، آسیب شناسی اجتماعی: جامعه شناسی انحرافات اجتماعی، تهران، انتشارات آن.
- ۸- علی بابایی، یحیی (۱۳۷۷)، رگرسیون چندمتغیره در نرم افزار آماری SPSS، تهران، موسسه نشر جهاد، چاپ اول.
- ۹- کرلینجر، نیکلاس فرد و الازار پدهاوزر (۱۳۶۶)، رگرسیون چندمتغیری در پژوهش رفتاری، مترجم حسن سرایی، تهران، انتشارات سمت.
- ۱۰- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۱)، مبانی جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ پنجم، نشر نی، تهران.
- ۱۱- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳)، وندالیسم: مبانی روانشناسی اجتماعی، جامعه شناسی و روانشناسی رفتار وندالیستی، در مباحث آسیب شناسی و کزرفتاری اجتماعی، تهران، انتشارات آن.
- ۱۲- مرجایی، سید هادی (۱۳۸۳)، سنجش و بررسی احساس آثمی در میان جوانان، فصلنامه مطالعات جوانان، شماره ۷.
- ۱۳- معیدفر، سعید (۱۳۸۵)، جامعه شناسی مسایل اجتماعی ایران، نشر نور علم، تهران.
- ۱۴- ممتاز، فریده (۱۳۸۱)، انحرافات اجتماعی نظریه ها و دیدگاه ها، نشر شرکت سهامی انتشار، تهران.
- ۱۵- نادری، حمدالله (۱۳۸۳)، سنجش میزان بی تفاوتی اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز.
- ۱۶- نادری، حمدالله و همکاران (۱۳۸۸)، بررسی علل آثمی در شهر اردبیل، واحد آموزش و پژوهش صدا و سیمای مرکز اردبیل.

17- Costello, B.J & Vowell, L.R. (1999), Testing Control Theory and differential association, *Criminology*,37(4).

18- Cullen, B.J & Others.(2004), Cross-national differences in managers willingness to justify ethically suspect behaviors: A test of institutional Anomie Theory, *Academy of Management Journal*,47(3).

19- Faraway, J.J. (2002), *Practical Regression and Anova using*, Sage Publications.

20- Furnham, A.(1984), Value systems and Anomie in three cultures, *International Journal of Psychology*,19.

21- Gartell, C.D. (1987), Network approaches to social evaluation, *Annual Review of Sociology*,13.

22- Hurlock, E. (1974), *Personality Development*, McGrow Hill, Newyork.

23- Huschka,D & Mau,S. (2006), Social Anomie and Racial Segregation iin South Africa , *Social Indicators Research* ,76.

24- Maume, M.O & Lee, M.R. (2003), Social institutionals and violence : A sub- national test oof institutional anomie theory, *Criminology*, 41(4).

25- Merton, R.K. (1968), *Social Theory and Social Structure*, New York: Free press.

26- Siegel, L.J. (2001), *Criminology, theories, patterns and typology*, seven edition.

27- Stack, S. (1981), Religion and Anomia in America, *The Journal Social Psychology*,114.